

ГАДААД ХУДАЛДААНЫ САРЫН ТОЙМ*

2018 оны 9 дүгээр сар

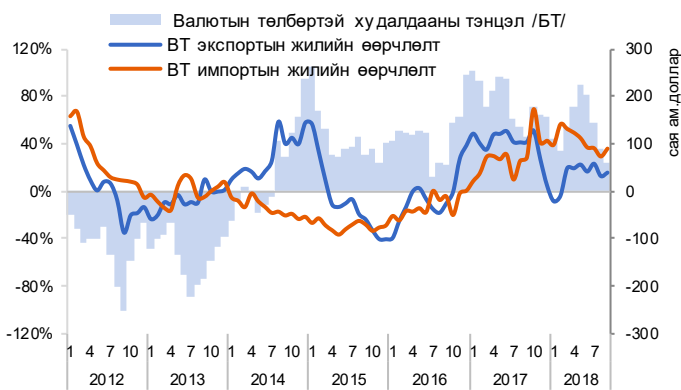
Ерөнхий тойм: Энэ оны эхний 9 сарын гүйцэтгэлээр гадаад худалдааны нийт бараа эргэлтийн хэмжээ өмнөх оны мөн үеэс 25%-иар буюу 1,920 сая ам.доллараар өсч 9,634 сая ам.долларт хүрсэн. Үүнд экспорт 15%-иар буюу 700 сая ам.доллараар, импорт 39%-иар буюу 1,220 сая ам.доллараар тус тус өссөн нь нөлөөлсөн. Тайлант хугацаанд худалдааны тэнцэл өнгөрсөн оны мөн үеэс 520 сая ам.доллараар буурч 932 сая ам.долларын ашигтай байна.

Хүснэгт 1. Гадаад худалдааны гүйцэтгэл /сая ам.доллар/

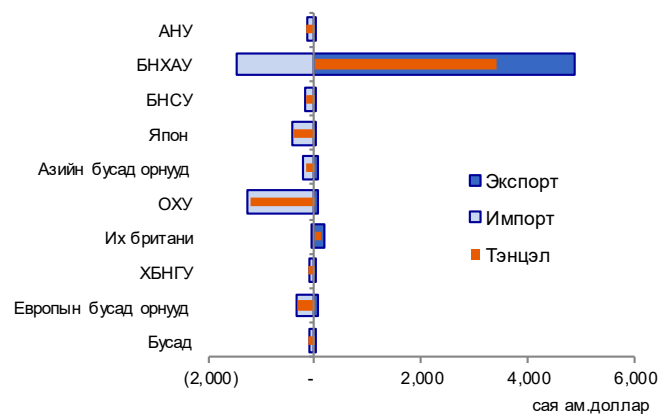
Төрөл	Жилээр			Өөрчлөлт				Эхний 9 сар			Өөрчлөлт			
	2015	2016	2017	2016/2015		2017/2016		2016	2017	2018	2017/2016		2018/2017	
				Дүн	Хувь	Дүн	Хувь				Дүн	Хувь	Дүн	Хувь
Эргэлт	8,467	8,274	10,536	(192)	-2%	2,262	27%	5,780	7,714	9,634	1,933	33%	1,920	25%
Экспорт	4,669	4,916	6,201	247	5%	1,284	26%	3,332	4,583	5,283	1,250	38%	700	15%
Импорт	3,798	3,358	4,335	(439)	-12%	977	29%	2,448	3,131	4,351	683	28%	1,220	39%
Тэнцэл	872	1,558	1,865	686		307	20%	884	1,452	932	568	64%	(520)	-36%

Валютын төлбөртэй худалдааны тэнцэл 2018 оны эхний 9 сарын гүйцэтгэлээр өнгөрсөн оны мөн үеэс 387 сая ам.доллараар буурч 1,196 сая ам.долларын ашигтай гарсан байна.

Зураг 1. Валютын төлбөр (ВТ)-тэй худалдаа /3 сарын гулсах дундаж/

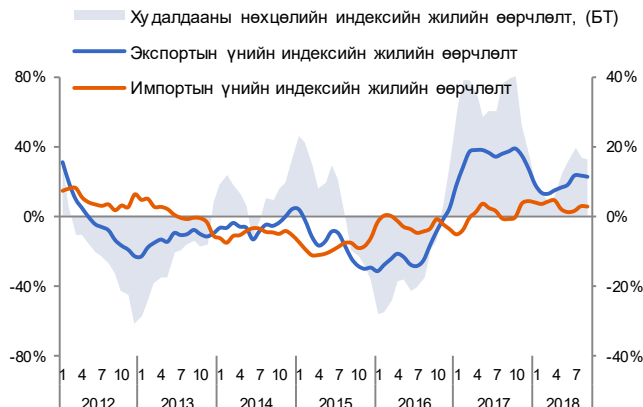

Зураг 2. Худалдааны тэнцэл, голлох түнш орнуудаар

Хөрш орнуудтай хийсэн худалдааг авч үзвэл, нийт бараа эргэлтийн 66% буюу 6,373 сая ам.долларын худалдааг БНХАУ улстай, 14% буюу 1,314 сая ам.долларын худалдааг ОХУ-тай хийжээ. ОХУ-тай хийсэн худалдаа өмнөх оны мөн үеэс 39%-иар, БНХАУ-тай хийсэн худалдаа 29%-иар тус тус өссөн байна.

Зураг 3. Худалдааны нөхцөлийн индекс /3 сарын гулсах дундаж/

Гадаад худалдааны нөхцөлийн индекс 9 дүгээр сард өмнөх оны мөн үеэс 15%-иар, өмнөх сараас 3%-иар өсч 1.938-д хүрлээ. Худалдааны нөхцөл өмнөх сараас сайжирахад тайлант сард чулуун нүүрсний экспортын үнийн өсөлт голлон нөлөөлөв.

Экспорт 2018 оны эхний 9 сарын гүйцэтгэлээр өнгөрсөн оны мөн үеэс 15%-иар буюу 700 сая ам.доллараар өсөв. Үүнд уул уурхайн бүтээгдэхүүний экспорт өссөн нь нийт экспортыг 14 нэгж хувиар өсгөх чиглэлд нөлөөлөв. Уул уурхайн түүхий эдийн нийт экспортод эзлэх хувь өнгөрсөн оны мөн үетэй ижил түвшинд байгаа бол аж үйлдвэрлэлийн бүтээгдэхүүний экспортын эзлэх хувь 0.6 нэгж хувиар буурсан байна.

Хүснэгт 3. Экспортын гүйцэтгэл /сая ам.доллар/

Төрөл	2016			2017			2018			Δ (2017/2016)			Δ (2018/2017)		
	Тоо/хэм (мян нэгж)	Дүн	%	Тоо/хэм (мян нэгж)	Дүн	%	Тоо/хэм (мян нэгж)	Дүн	%	Дүн	Өсөлт	% ²	Дүн	Өсөлт	% ²
1. Уул уурхай		2,808	84%	4,044	88%	4,672	88%	1,236	44%	37%	628	16%	13.7%		
1.1. Зэсийн хүдэр, баяжмал	1,198	1,272	38%	1,084	1,155	25%	1,073	1,488	28%	(117)	-9%	-4%	332	29%	7%
1.2. Чулуун нүүрс	16,074	506	15%	25,532	1,724	38%	27,027	2,122	40%	1,219	24%	37%	398	23%	9%
1.3. Боловсруулаагүй нефть	5,877	235	7%	5,636	272	6%	964,529	316	6%	37	16%	7%	44	16%	7%
1.4. Төмрийн хүдэр, баяжмал	4,581	178	5%	4,309	228	5%	4,812	240	5%	51	29%	2%	12	5%	0%
1.5. Мөнгөжөөгүй алт /кг/	9,849	399	12%	9,883	403	9%	3,432	144	3%	3	1%	0%	(258)	-64%	-6%
1.6. Цайрын хүдэр, баяжмал	98	107	3%	91	134	3%	92	153	3%	27	25%	7%	20	15%	0%
1.7. Жонош, лейцит, нефелинт	187	45	1%	216	55	1%	345	116	2%	10	22%	0%	61	110%	7%
1.8. Молибдений хүдэр, баяжмал	4	18	1%	5	27	1%	4	36	1%	9	52%	0%	9	31%	0%
1.9. Гянтболдын хүдэр, баяжмал	1	8	0%	1	5	0%	0	5	0%	(2)	-32%	0%	(0)	0%	0%
1.10. Мөнгө /тонн/	68	28	1%	0	1	0%	0	1	0%	(28)	-98%	-7%	(0)	0%	0%
1.11. Бусад	70	12	0%	264	39	1%	374	50	1%	27	20x	7%	11	29%	0%
2. Мал аж, ахуй	142	259	8%	250	312	7%	296	388	7%	53	20%	2%	76	24%	1.7%
2.1. Амьд мал, малын мах	4	9	0%	14	26	1%	20	46	1%	17	189%	7%	20	78%	0%
2.2. Арьс, шир	120	17	1%	216	17	0%	252	13	0%	(0)	-1%	0%	(4)	-26%	0%
2.3. Малын өлөн гэдэс	0	5	0%	0	5	0%	0	6	0%	0	0%	0%	1	0%	0%
2.4. Ноолуур	6	211	6%	7	244	5%	8	299	6%	33	16%	7%	55	23%	7%
2.5. Ноос, бусад үс, хялгас	11	16	0%	13	18	0%	12	22	0%	2	15%	0%	3	18%	0%
2.6. Бусад	0	1	0%	1	2	0%	3	3	0%	1	115%	0%	1	35%	0%
3. Газар тариалан	108	13	0%	140	9	0%	26	5	0%	(4)	-34%	0%	(3)	-40%	-0.1%
4. Аж үйлдвэрлэл	208	252	8%	333	217	5%	182	217	4%	(34)	-14%	-1%	(0)	0%	0.0%
4.1. Хүнс	5	24	1%	16	65	1%	16	47	1%	41	169%	7%	(18)	-28%	0%
4.2. Ноолууран эдлэл	0	18	1%	0	21	0%	1	25	0%	3	17%	0%	3	15%	0%
4.3. Бусад хувцас, пүтэл, эдлэл	1	11	0%	2	12	0%	2	18	0%	1	8%	0%	7	58%	0%
4.4. Уул уурхай	22	61	2%	26	81	2%	43	82	2%	20	33%	7%	1	1%	0%
4.5. Цахилгаан, электрон бараа	0	4	0%	0	1	0%	0	2	0%	(3)	-83%	0%	1	203%	0%
4.6. Машин механик, тоног төхөөрөмж, эд анги	1	126	4%	1	32	1%	2	39	1%	(94)	-74%	-3%	7	21%	0%
4.7. Бусад	179	7	0%	288	5	0%	118	4	0%	(2)	-31%	0%	(1)	-24%	0%
5. Бусад	1	1	0%	1	1	0%	0	1	0%	(0)	-15%	0%	0	30%	0.0%
Нийт дүн		3,332		4,583		5,283		1,250	38%				700	15%	

%² - Нийт өсөлтөд оруулсан хувь нэмэр (contribution to growth)

Хүснэгт 4. Экспортын өөрчлөлт, 2018 оны 9 дүгээр сар

Төрөл	Тоо хэмжээний өөрчлөлт		Үнийн өөрчлөлт		Нийт өөрчлөлт	
	Тоо	%	Үнийн	%	Нийт	%
1. Уул уурхай	(146)		774		628	16%
1.1. Зэсийн хүдэр, баяжмал	(16)	-5%	348	105%	332	29%
1.2. Чулуун нүүрс	117	29%	281	71%	398	23%
1.3. Боловсруулаагүй нефть	(54)	-124%	98	224%	44	16%
1.4. Төмрийн хүдэр, баяжмал	25		(13)		12	5%
1.5. Мөнгөжөөгүй алт /кг/	(272)	105%	13	-5%	(258)	-64%
1.6. Цайрын хүдэр, баяжмал	2	12%	17	88%	20	15%
1.7. Жонош, лейцит, нефелинт	43	72%	17	28%	61	110%
1.8. Молибдений хүдэр, баяжмал	(4)	-45%	12	145%	9	31%
1.11. Бусад	15	129%	(3)	-29%	11	29%
2. Мал аж, ахуй	65		11		76	24%
2.1. Амьд мал, малын мах	15	75%	5	25%	20	78%
2.2. Арьс, шир	2	-41%	(6)	141%	(4)	-26%
2.3. Малын өлөн гэдэс	(4)	-45%	(0)	-40%	1	0%
2.4. Ноолуур	46	83%	10	17%	55	23%
3. Газар тариалан	(22)		19		(3)	-40%
4. Аж үйлдвэрлэл	51		(51)		(0)	0%
5. Бусад	(1)		1		0	30%
Нийт дүн	(53)		753		700	15%

* Ижил зориулалттай боловч харилцан адилгүй шинж чанартай бараа бүтээгдэхүүнүүд 1 ангилалд багтдаг тул дээрх тооцоолол нь зөвхөн ерөнхий хандлагыг харуулах тойм тооцоолол болохыг анхаарна уу.

2018 оны эхний 9 сард экспортын гадаад худалдааны тоо хэмжээний өөрчлөлтөөс шалтгаалж 53 сая ам.доллараар буурч хэдий ч үнийн өөрчлөлтөөс шалтгаалж 753 сая ам.доллараар өссөн байна. Чулуун нүүрс, зэсийн баяжмалын экспортын биет хэмжээний өөрчлөлтөөс шалтгаалж 117 сая ам.доллараар, үнийн өсөлтөөс шалтгаалж 281 сая ам.доллараар өссөн байна. Аж үйлдвэрлэлийн бүтээгдэхүүний экспортын биет хэмжээ өссөнөөс шалтгаалж 51 сая ам.доллараар өссөн боловч үнийн өөрчлөлтөөс шалтгаалан 51 сая ам.доллараар буурсан байна.

Зураг 4. Дэлхийн зах зээл дээрх уул уурхайн түүхий эдийн үнэ

Дэлхийн зах зээл дээрх 1 унц алтны дундаж үнэ 2018 оны 9 дүгээр сард 1,198 ам.долларт хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 9%-иар, өнгөрсөн сараас 0.2%-иар буурсан байна. “А” зэрэглэлийн цэвэршүүлсэн зэс болон төмрийн хүдрийн дундаж үнэ тайлант сард харгалзан 6,051; 68 ам.долларт хүрч өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад зэс 8%-иар, төмрийн хүдэр 4%-иар буурсан бол өнгөрсөн сараас зэс 0.005%-иар буурсан, харин төмрийн хүдэр 2%-иар өссөн байна. Чулуун нүүрсний экспортын хилийн үнэ 9 дүгээр сард 81 ам.долларт хүрч өмнөх оны мөн үеэс 19%-иар, өмнөх сараас 5%-иар өссөн байна.

Импорт 2018 оны эхний 9 сарын гүйцэтгэлээр өнгөрсөн оны мөн үеэс 39%-иар буюу 1,220 сая ам.доллараар өссөн. Импортын өсөлтийг ерөнхий ангиллаар задалж үзвэл хөрөнгө оруулалтын бүтээгдэхүүний өсөлт 19 нэгж хувийг, хэрэглээний бүтээгдэхүүний өсөлт 8 нэгж хувийг, нефтийн бүтээгдэхүүний өсөлт 7 нэгж хувийг, аж үйлдвэрийн орц бүтээгдэхүүний өсөлт 5 нэгж хувийг бүрдүүлж байна.

Хүснэгт 5. Импортын гүйцэтгэл /сая ам.доллар/

Төрөл	2016			2017			2018			Δ (2017/2016)			Δ (2018/2017)			
	Тоо/хэм (мян нэгж)	Дүн	%	Тоо/хэм (мян нэгж)	Дүн	%	Тоо/хэм (мян нэгж)	Дүн	%	Дүн	Өсөлт	% ²	Дүн	Өсөлт	% ²	
Хэрэглээний бүтээгдэхүүн		859	35%		929	30%		1,182	27%		70	8%	3%	253	27%	8%
Түргэн эдэлгээтэй	577	457	19%	624	518	17%	714	617	14%	61	13%	3%	99	19%	3%	
Хүнс	289	317	13%	280	361	12%	343	429	10%	44	14%	2%	68	19%	2%	
Эм, тариа	2	63	3%	2	65	2%	2	82	2%	2	3%	0%	17	27%	1%	
Бусад түргэн эдэлгээтэй бараа	286	77	3%	342	92	3%	369	106	2%	15	20%	1%	13	15%	0%	
Удаан эдэлгээтэй	102	402	16%	170	411	13%	181	565	13%	9	2%	0%	154	37%	5%	
Гутал, хувцас, цүнх	38	38	2%	54	45	1%	43	54	1%	6	17%	0%	9	20%	0%	
Гэр ахуйн цах.хэрэгсэл ба тавилга	19	74	3%	64	65	2%	76	84	2%	(9)	-12%	0%	18	28%	1%	
Авто машин, түүний салбэр хэрэгсэл	1	246	10%	1	252	8%	1	367	8%	7	3%	0%	114	45%	4%	
Бусад удаан эдэлгээтэй бараа	45	44	2%	51	49	2%	60	60	1%	4	10%	0%	12	24%	0%	
Хөрөнгө оруулалтын бүтээгдэхүүн	875	839	34%	837	1,196	38%	1,140	1,797	41%	356	42%	15%	601	50%	19%	
Машин, механик тоног төхөөрөмж, эд анги	11	475	19%	20	751	24%	25	1,127	26%	276	58%	11%	376	50%	12%	
Суудлаас бусад тээврийн хэрэгсэл, эд анги	0	139	6%	1	214	7%	1	353	8%	74	54%	3%	139	65%	4%	
Машин механик, тоног төхөөрөмж, эд анги	10	336	14%	19	537	17%	24	775	18%	201	60%	8%	237	44%	8%	
Барилгын материал	597	227	9%	493	316	10%	621	512	12%	89	39%	4%	196	62%	6%	
Хөрөнгө оруулалтын бусад бараа	40	137	6%	49	128	4%	31	157	4%	(9)	-6%	0%	29	22%	1%	
Аж үйлдвэрлэлийн орц	733	390	16%	1,061	405	13%	1,185	553	13%	16	4%	1%	147	36%	5%	
Хүнсний орц	182	49	2%	32	15	0%	271	73	2%	(34)	-69%	-1%	58	388%	2%	
Химийн бүтээгдэхүүн	86	60	2%	140	81	3%	154	92	2%	21	34%	1%	11	14%	0%	
Даавуу, утас, арьс, савжин эдлэл	20	14	1%	30	16	1%	57	22	1%	2	14%	0%	6	36%	0%	
Цахилгаан эрчим хүч	1	91	4%	2	100	3%	1	105	2%	8	9%	0%	6	6%	0%	
Металлын хүдэр, баяжмал болон хаягдал	1	1	0%	1	1	0%	0	1	0%	(1)	-58%	0%	(0)	-8%	0%	
Бусад аж үйлдвэрлэлийн зориулалтай	585	173	7%	631	193	6%	656	260	6%	20	11%	1%	66	34%	2%	
Нефтийн бүтээгдэхүүн	733	356	15%	1,061	595	19%	1,185	815	19%	239	67%	10%	219	37%	7%	
Дизель түлш	371	164	7%	632	326	10%	630	414	10%	162	98%	7%	88	27%	3%	
АИ-92, АИ-95	246	120	5%	276	162	5%	271	191	4%	42	35%	2%	29	18%	1%	
А-80 болон бусад	116	72	3%	153	107	3%	283	210	5%	35	48%	1%	102	95%	3%	
Бусад	8	4	0%	12	6	0%	236	5	0%	2	41%	0%	(0)	-5%	0%	
Нийт дүн		2,448		3,131			4,351			683	28%		1,220	39%		

%² - Нийт өсөлтөд оруулсан хувь нэмэр (contribution to growth)

Хүснэгт 6. Импортын өөрчлөлт, 2018 он

Төрөл*	Тоо хэмжээний өөрчлөлт		Үнийн өөрчлөлт		Нийт өөрчлөлт	
	Тоо	%	Тоо	%	Тоо	%
Хэрэглээний бүтээгдэхүүн	140	55%	113	45%	253	27%
Хөрөнгө оруулалтын бүтээгдэхүүн	335	56%	266	44%	601	50%
Аж үйлдвэрлэлийн орц	59	40%	89	60%	147	36%
Нефтийн бүтээгдэхүүн	92	42%	127	58%	219	37%
Дизель түлш	(1)	-1%	89	101%	88	27%
АИ-92, АИ-95	(3)		32		29	18%
А-80 болон бусад	96		6		102	95%
Бусад	5		(5)		(0)	-5%
Нийт дүн	630	52%	590	48%	1,220	39%

* Ижил зориулалттай боловч харилцан адилгүй шинж чанартай бараа бүтээгдэхүүнүүд 1 ангилалд багтдаг тул дээрх тооцоолол нь зөвхөн ерөнхий хандлагыг харуулах тойм тооцоолол болохыг анхаарна уу.

Зураг 5. Импортын бүтээгдэхүүний жилийн өсөлт /3 сарын гулсах дундаж/

2018 оны эхний 9 сарын гүйцэтгэлээр хөрөнгө оруулалтын бүтээгдэхүүний импорт 601 сая ам.доллараар, хэрэглээний бүтээгдэхүүний импорт 253 сая ам.доллараар, нефтийн бүтээгдэхүүний импорт 219 сая ам.доллараар, аж үйлдвэрлэлийн орц бүтээгдэхүүний импорт 147 сая ам.доллараар тус тус өссөнөөр нийт импорт 1,220 сая ам.доллараар өссөн байна.

Нефтийн бүтээгдэхүүний импортын хилийн үнэ 2018 оны 9 дүгээр сард өмнөх оны мөн үеэс 24 хувиар өссөн хэдий ч өмнөх сараас 0.5 хувиар буурч тонн тутамд 707 ам.долларт хүрэв.